

ปาฐกถาพิเศษ งานสัมมนา 50 ปี เครือเนชั่น Virtual Forum Thailand Next EP.2

หัวข้อ “The Future of Financial System อนาคตโลกการเงิน”

ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

วันจันทร์ที่ 13 กันยายน 2564 เวลา 13.40-14.10 น.

ผมขอขอบคุณเครือเนชั่นที่ให้เกียรติผมมานำเสนอมุมมองวันนี้ ในหัวข้อที่น่าสนใจและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผมจะขอแบ่งการเล่าออกเป็น 5 เรื่องด้วยกัน เรื่องที่ 1 ก่อนที่จะมองไปในอนาคต คงต้องมองย้อนกลับไปอดีตก่อน เพื่อฉายภาพให้เห็นถึงบริบทของเราวันนี้ ว่ามีที่มาอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงแบบไหน มากน้อยเพียงใด เรื่องที่ 2 คือ การมองไปข้างหน้าว่าจะเห็นแนวโน้มต่าง ๆ ที่จะมีนัยต่อระบบการเงินของเราในอนาคตอย่างไร เรื่องที่ 3 แนวโน้มเหล่านั้น จะมีผลอย่างไรต่อระบบการเงินของไทย ซึ่งอาจแตกต่างจากประเทศอื่น เรื่องที่ 4 บทบาทและแนวทางในการกำกับดูแลของ ธปท. ต่อการปรับเปลี่ยนต่าง ๆ เหล่านี้ และเรื่องที่ 5 เป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะขอใช้เรื่องของ Digital Currency ที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชนมาสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เราเห็น และปิดท้ายด้วยการปรับบทบาทและแนวทางในการกำกับดูแลของ ธปท. ในเรื่องนี้

เรื่องที่ 1 – ใน 10 ปีที่ผ่านมา เราเห็นอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้างในระบบการเงินไทย

เมื่อดูสถิติของผู้เล่นประเภทต่าง ๆ ในภาคการเงินในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า สินทรัพย์รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้นมาเกือบ 3 เท่า มูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวมเพิ่มขึ้นจากเดิมเกือบ 2.7 เท่า และมูลค่าตราสารหนี้ภาคเอกชน เพิ่มขึ้นเป็น 5 เท่า ตัวเลขเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า บทบาทหรือ Footprint ของกลุ่ม Non-Bank ในระบบการเงินเพิ่มขึ้นมากใน 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งแนวโน้มนี้จะคงเห็นมากขึ้นอีกในอนาคตข้างหน้า

อีกเรื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด คือ เรื่อง Digital โดย 10 ปีที่แล้ว เราเห็นจำนวนบัญชีที่ใช้ Mobile Banking เดิมอยู่ที่ 5 แสนบัญชี แต่ล่าสุด ณ เดือนมิถุนายนที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นเป็น 75 ล้านบัญชี จำนวนธุรกรรม e-Payment เมื่อ 10 ปีที่แล้ว ที่มีเพียง 17 ครั้งต่อคนต่อปี ล่าสุดเพิ่มขึ้นเป็น 251 ครั้งต่อคนต่อปี คิดเป็นถึง 15 เท่า นอกจากนี้ ตัวเลขที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนมาก คือ ปริมาณการโอนเงินผ่าน Internet และ Mobile Banking จากเดิม 95 ล้านรายการต่อปี มาอยู่ที่ 9,610 ล้านรายการต่อปีในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นกว่า 100 เท่า

ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนว่า 10 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้วเป็นจำนวนมากไม่น้อย ทั้งในแง่ของบทบาทของ Non-Bank และที่ชัดคือบทบาทของ Digital ที่มากขึ้น

เรื่องที่ 2 – หน้าที่ของระบบการเงินในอีก 10 ปีข้างหน้า จะเป็นอย่างไร

ต่างจากในอดีตที่ผู้เล่นยังมีหน้าที่คล้ายกัน ในอนาคต ผู้เล่นใหม่จะมีหน้าที่ไม่เหมือนเดิม โดยจะมาจากทิศทางใหม่ ๆ เช่น ข้าม Jurisdiction หรือข้ามชาติเข้ามา หรือข้ามมาจาก Sector อื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวกับการเงิน

มาก่อน หรือ มาจาก Channel ใหม่ ๆ นอกจากนั้น อาจมีผู้เล่นใหม่ที่มีลักษณะเป็น No Player คือ เป็นผู้เล่นที่ไม่มีตัวตนอยู่เลย ดังเช่นผู้เล่นในธุรกิจที่เกี่ยวกับ Decentralized Finance (DeFi) ที่เป็นการเชื่อมต่อกันโดยตรงโดยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น Blockchain โดยไม่มีตัวกลาง ดังนั้น การแข่งขันในอนาคตจะมาจากผู้เล่นที่หลากหลายยิ่งขึ้น จากทั้ง New Player และ No Player

อีกแนวโน้มที่เห็นได้ชัดเจน คือ เรื่อง Digital ที่ผู้บริโภคจะสามารถใช้และเข้าถึงบริการทางการเงินได้แบบไร้ขอบเขต (Anywhere / Any time และบน Any Device) ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นเหมือนกันในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่การใช้ข้อมูลที่เป็น Digital หรือ Digital Footprint จะมีมากขึ้น

นอกจากเรื่อง Digital ที่การเปลี่ยนแปลงมาแฉะและมาเร็วแล้ว จะมีอีกมิติหนึ่งที่ไม่ควรละเลย และจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเงิน คือ กระแสของเรื่อง “Green” (ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม) ซึ่งโลกข้างหน้าจะมีความ Green กว่าเดิมมาก

เมื่อไม่นานนี้ Inter-governmental Panel on Climate Change (IPCC) ได้ออกรายงานที่มีเนื้อหาที่ค่อนข้างชัดและค่อนข้างแรงเกี่ยวกับ Scenarios ของ Climate Change และผลกระทบที่จะมีในวงกว้างต่อทุกสาขาธุรกิจและทุกประเทศในโลก รวมทั้งในเวทีการประชุมในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นอย่างองค์การระหว่างประเทศ ธนาคารกลางต่างประเทศ หรือธนาคารต่างประเทศ กระแสเรื่อง Green จะถูกหยิบยกและได้รับความสำคัญอย่างมาก

แม้ว่าผลกระทบโดยตรงจากเรื่อง Climate Change อาจยังไม่เห็นชัดเจนใน 10 ปีนี้ ตัวอย่างเช่น โลกที่จะร้อนขึ้น 1.5 องศา ใน 20 -30 ปี หรือพื้นที่น้ำแข็งในขั้วโลกเหนือช่วงเดือนกันยายนจะละลาย จนมีโอกาสหายเกือบไปทั้งหมดภายใน 40 ปี แต่ผลกระทบที่จะชัดเจนและมาเร็วยิ่งกว่า คือ ผลจากนโยบายในการรับมือกับ Climate Change ของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นคู่ค้าของไทย กลุ่มประเทศที่เห็นชัดที่สุด คือ กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ที่การบังคับใช้นโยบายเรื่องนี้จะเข้มข้นมาก อย่างเรื่อง Cross Border Adjustment Mechanism (CBAM) คือ การที่จะจัดเก็บภาษีเพื่อสะท้อนถึงต้นทุนด้าน Carbon ของสินค้าที่จะนำเข้าไปในประเทศ

ดังนั้น โลกข้างหน้า ไม่เพียงแต่จะต้องเจอกับกระแสของ Digital แต่ยังมีกระแสของเรื่อง Green ด้วย ซึ่งไม่เฉพาะแต่ภาคธนาคารที่จะได้รับผลกระทบและต้องปรับตัวรับมือกับกระแสเหล่านี้ แม้กระทั่งความร่วมมือในกลุ่ม Asset Managers ต่างก็มุ่งสู่ Net Zero Initiatives แล้ว เป็นมูลค่ากว่าครึ่งหนึ่งของ Asset under Management (AUM) ทั่วโลก

การเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาพใน 10 ปีข้างหน้า จะ “เร็ว” และ “แรง” เนื่องจาก

1. การพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด เห็นได้จากราคาของเทคโนโลยีที่ลดลงอย่างรวดเร็ว เช่น ต้นทุนของอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลทีในปี 1996 hard-drive 1 gigabyte ราคาอยู่ที่ประมาณ 625 USD ผ่านมา 5 ปี ในปี 2000 ราคาอยู่ที่ 10 USD และปัจจุบัน อยู่ที่ประมาณ 2 cents เท่านั้น และต้นทุนของการประมวลผลก็ลดลงอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน เห็นได้จากบทความของ Samsung ที่ชี้ว่าการประมวลผลของ smartphones ทั่วไปในวันนี้ ถือว่าเร็วกว่า Cray-2 Supercomputer เมื่อยุค 80 เกือบพันเท่า นอกจากนี้ การพัฒนาจากเครือข่าย 4G ไป 5G จะยิ่งทำให้

การเชื่อมต่อต่าง ๆ เร็วขึ้นมาก ซึ่งทุกอย่างตามที่กล่าวมานั้น จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเร็ว และจะเร็วกว่าที่เราเห็นจากอดีตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จาก adoption ของเทคโนโลยีใหม่ของผู้บริโภคนั้นเกิดเร็วขึ้นแบบก้าวกระโดด สะท้อนจากระยะเวลาในการหันมาใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สั้นลงเรื่อย ๆ

2. Platform ต่าง ๆ จะมีบทบาทมากขึ้น และจะเป็นผู้เล่นใหม่ที่เปลี่ยนแปลง Landscape และระบบการเงินอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการให้บริการในลักษณะที่เป็น Platform มีแนวโน้มที่จะเป็นลักษณะ Winner takes all ของผู้เล่นรายใหญ่ ๆ เพียงไม่กี่ราย เพราะ Platform มีองค์ประกอบที่จะทำให้เกิด Network Effect ได้มาก คือ ยังมีคนมาเข้าร่วมในวงของ Platform ไตมากยิ่งขึ้น มูลค่าหรือประโยชน์ที่จะได้รับจาก Platform นั้นก็จะยิ่งมากขึ้น และจะทำให้ยังมีลูกค้าใหม่ ๆ สนใจร่วมมากขึ้นไปอีก จึงทำให้มีโอกาสที่จะเห็นผู้เล่นน้อยรายที่เป็นรายใหญ่ ตัวอย่างเช่น Messaging Application ที่เราใช้ ถ้าไม่มีผู้อื่นใช้กับเรา Application นั้นก็จะไม่มีประโยชน์ แต่หากมีคนเข้ามาใช้เพิ่มขึ้นก็จะส่งผลดีต่อผู้ใช้และ Platform มากยิ่งขึ้น

เมื่อมองควบคู่กับการที่มีการนำเทคโนโลยี Artificial Intelligent (AI) มาใช้สำหรับการให้บริการบน Platform เช่น Recommender System การที่ยังมีคนใช้ Platform มากยิ่งขึ้น ข้อมูลจะยิ่งมากขึ้น ระบบ AI ก็จะมีแนวโน้มยิ่งขึ้นไปด้วย และจะเป็นอีกแรงผลักดันให้ Platform มีความน่าสนใจและมีบทบาทมากยิ่งขึ้น

Platform ถือเป็นการเพิ่มคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงมากในระบบการเงิน เนื่องจาก Platform เดิมที่มีผู้ใช้งานสูงอยู่ก่อนหน้า สามารถเสนอสินค้าและบริการใหม่ ๆ ได้ง่ายมากและง่ายกว่าผ่านช่องทางของผู้ให้บริการแบบดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น YouTube ที่เข้ามาทำธุรกิจ Music Streaming มีอัตราการเติบโตที่เร็วที่สุดของธุรกิจนี้ สะท้อนประโยชน์ในการใช้ฐานลูกค้าจากบริการด้านอื่น ๆ ของ YouTube มาเพิ่มส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจใหม่นี้จนกระทั่งกลายมาเป็นคู่แข่งที่สำคัญของ Traditional Player ในอุตสาหกรรมนี้ Platform จึงเป็นอีกมิติที่คิดว่าจะเป็นแนวโน้มที่สำคัญที่อยู่ในระบบการเงินในอนาคตข้างหน้า

เรื่องที่ 3 - แล้วการเปลี่ยนแปลงที่เร็วและแรงนี้ จะมีนัยและผลกระทบอย่างไรในบริบทของไทย

แนวโน้มต่าง ๆ ข้างต้น จะปรากฏให้เห็นได้ไม่แตกต่างกันทั่วโลก แต่เรื่องเหล่านี้จะมีพัฒนาการอย่างไรต่อไปสำหรับแต่ละประเทศแล้วอาจแตกต่างกัน ซึ่งจากข้อมูลที่เราเห็นจากต่างประเทศที่ชัดเจนคือ Uptake หรือการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นเร็ว เมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถปิด Pain Point สำคัญได้ เห็นได้จากตัวอย่างในต่างประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีใต้ที่มีผู้เล่นใหม่เช่น KaKao และประเทศอังกฤษที่มีผู้เล่นใหม่เช่น Monzo ที่ช่วยทำให้การเปิดบัญชีรวดเร็วและง่ายตายขึ้นมา ซึ่งเป็น Pain Point สำคัญของคนในประเทศ จึงประสบความสำเร็จและสามารถขยายฐานลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกัน ประเทศในจีเรียมีการ Uptake การใช้ Cryptocurrency ที่ค่อนข้างเร็ว เนื่องจากระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ ค่าเงิน เงินเฟ้อ และการโอนเงินระหว่างประเทศ มีปัญหาทำให้ประชาชนและภาคธุรกิจส่วนใหญ่หันมาพึ่งพิง Cryptocurrency จึงเกิด Uptake ที่ค่อนข้างเร็ว

ดังนั้น ความเร็วของ Adoption และ Uptake ของสิ่งใหม่ๆ ได้จากการตอบ Pain Point ของคนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในบริบทของไทยจะหน้าตาเป็นอย่างไร ต้องดู Pain Point สำคัญในระบบการเงินของไทย

สำหรับไทย Pain Point ไม่ได้อยู่ที่ด้านระบบการชำระเงินในประเทศ เพราะปัจจุบันในไทยสามารถโอนเงินผ่าน Mobile Banking ได้ค่อนข้างสะดวก การชำระเงินต่าง ๆ สามารถทำผ่านการ scan QR code ได้

ด้านเสถียรภาพระบบการเงินก็ไม่ได้เป็น Pain Point แบบกรณีของประเทศไนจีเรีย เพราะไทยมีเงินเฟ้อที่ไม่สูง ค่าเงินค่อนข้างมีเสถียรภาพ ระบบการเงินก็มีเสถียรภาพ ความมั่นใจของคนที่มีต่อระบบสถาบันการเงินสูง ดังนั้น Uptake ของ Cryptocurrency ที่จะมีการนำมาใช้ “ในวงกว้าง” และรวดเร็วในลักษณะเดียวกันกับที่เห็นในประเทศไนจีเรีย จึงไม่น่าเห็นในกรณีประเทศไทย

สิ่งที่ Pain Point สำคัญของระบบการเงินไทย อยู่ที่การเข้าถึงสินเชื่อสำหรับรายย่อยและ SMEs โดยครัวเรือนร้อยละ 86 ยังมีหนี้กึ่งในระบบและนอกระบบ และร้อยละ 60 ของ SMEs ในไทย ยังไม่ใช้บริการสินเชื่อในระบบสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์และ SFIs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ที่รายย่อยและ SMEs ยังมีในการที่จะเข้าถึงสินเชื่อ ทำให้เป็นโอกาสที่เทคโนโลยีใหม่ที่สามารถจะแก้ไขปัญหานี้ จะเกิดการ Uptake ได้มากและมีศักยภาพที่จะโตและปรับเปลี่ยนได้เร็ว

อีก Pain Point หนึ่งคือ การโอนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งต้นทุนไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นยังถือว่าสูง โดยค่าธรรมเนียมเฉลี่ยในการโอนเงินไปต่างประเทศต่อมูลค่าการโอนของไทยอยู่ที่ 13.3% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลกที่ 6.5%

ที่กล่าวมา เป็นภาพทั้งในแนวโน้มที่น่าจะเห็นในโลก และจุดที่จะเห็นระบบการเงินไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัย

เรื่องที่ 4 - แล้วบทบาทของ ธปท. จะเป็นอย่างไร

บทบาทและแนวทางของ ธปท. ที่จะรองรับและเอื้ออำนวยให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างราบรื่น มี 3 มิติสำคัญ ดังนี้

มิติที่ 1 More Open Data Data เป็น Resource ที่สำคัญมาก เมื่อปีที่แล้วทางการจีนประกาศว่านอกจากแรงงาน เทคโนโลยี ที่ดิน แล้ว Resource ที่สำคัญต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกอย่าง คือ Data ดังนั้น จึงต้องทำให้เกิดการนำ Data มาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นเดียวกับ Resource อื่น รวมถึงการนำ Digital Footprint หรือข้อมูลที่เรา Generate จากการที่เราทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น e-Commerce Transaction มาช่วยให้การเข้าถึงสินเชื่อง่ายขึ้น

นอกจากการใช้ Data ข้าม Platform ต่าง ๆ แล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งที่น่าจะใกล้ตัวมากขึ้น และมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดเร็วขึ้น คือ การใช้ Data ในแวดวงที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ แวดวงธนาคาร โดยมีโครงการที่ ธปท. กำลังดำเนินการ

ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ basic อย่าง Bank Statement ระหว่างสถาบันการเงินง่ายขึ้น ทำให้การขอสินเชื่อข้ามธนาคารสามารถทำได้สะดวกขึ้น เป็นต้น

มติที่ 2 More Open Competition

คือการสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่กว้างขึ้น ซึ่งมีหลายมิติ มิติแรกที่ขาดไม่ได้ คือ มิติของการเปิดกว้างให้ผู้ให้บริการทางการเงินรายใหม่เข้ามาแข่งขันมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ต้องเปิดให้ผู้เล่นปัจจุบัน เช่น ธนาคารพาณิชย์ สามารถที่จะปรับตัวเพื่อที่จะแข่งขันกับผู้เล่นใหม่ได้ ให้มี Level-Playing Field ในการแข่งขัน ดังที่เราเห็นจากตัวอย่างในต่างประเทศที่ธนาคารทำการควบรวม (Merger and Acquisition) หรือซื้อบริษัท FinTech ต่าง ๆ ไว้เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสำหรับการแข่งขันในอนาคต

อีกสิ่งหนึ่งที่ ธปท. ยอมรับว่าต้องปรับปรุง เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่จะมี Player ใหม่และ Innovation ที่ต่อยอดไปได้ คือ การปรับเรื่อง Sandbox ของ ธปท. ซึ่งที่ผ่านมาอาจยังไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร โดยต่อไปจะต้องปรับปรุงให้สามารถเอื้อต่อ More Open Competition ได้

มติที่ 3 Open Infrastructure

สิ่งที่สำคัญ คือ เราจะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่จะให้ผู้เล่นหลากหลาย ทั้งผู้เล่นปัจจุบันและผู้เล่นใหม่ สามารถที่จะเข้ามาแข่งขัน บน Level-Playing Field และต่อยอดในเชิงนวัตกรรมได้

ตัวอย่างโครงการหนึ่งที่ ธปท. อยู่ระหว่างดำเนินการ คือ Central Web Service ที่นำข้อมูล invoice มารวบรวมไว้เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงให้ SMEs ที่อยากจะขอสินเชื่อ Factoring สามารถเข้าถึงได้สะดวกและง่ายขึ้น ซึ่งเป็นตัวอย่างของการที่ ธปท. ได้ทำโครงสร้างพื้นฐานที่ทั้ง Bank และ Non-Bank สามารถเข้ามาใช้ได้ เพื่อช่วยให้ SMEs เข้าถึงสินเชื่อ Factoring ได้ ซึ่งการเข้าถึงสินเชื่อของ SMEs ถือเป็นหนึ่งใน Pain Point สำคัญของระบบการเงินไทย

อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ ของ Open Infrastructure คือ Central Bank Digital Currency (CBDC) ที่ถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่ ธปท. ต้องเตรียมไว้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะมาถึง

เรื่องที่ 5 – Digital Currency

ที่หยิบยกเรื่อง Digital Currency ด้วยเป็นเรื่องที่ทุกคนให้ความสนใจ และจะช่วยให้เห็นภาพทิศทางการพัฒนาที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งในมุมมองของการมีผู้เล่นรายใหม่ที่มาจากรายอื่น เช่น ผู้ให้บริการเทคโนโลยี (Tech Firms) และทำให้เห็นว่าเส้นแบ่งระหว่างกิจกรรมและผู้ให้บริการต่าง ๆ เริ่มไม่ชัดเจน สร้างความท้าทายให้ทั้งหน่วยงานกำกับดูแลและผู้เล่นเดิมในตลาด เช่น กรณีของ Decentralized Finance หรือ DeFi ซึ่งเป็น

การให้บริการทางการเงินที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Programmable Contract และ Blockchain ซึ่งการตีความผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ที่เกิดจาก Programmable Contract จะมีความท้าทายมากขึ้น

ตั้งแต่ช่วง 4-5 ปีที่แล้วที่ Cryptocurrency เริ่มเป็นที่รู้จัก ธปท. เห็นทั้งประโยชน์และความเสี่ยง โดยความเสี่ยงที่เห็น ได้แก่ (1) มูลค่าผันผวนสูง (2) มีความเสี่ยงด้านไซเบอร์ (3) อาจถูกใช้เป็นช่องทางทำผิดกฎหมายหรือการฟอกเงิน และ (4) ความเสี่ยงต่อการคุ้มครองผู้ใช้บริการ โดยผู้ใช้บริการอาจจะยังไม่เข้าใจความเสี่ยงของ Cryptocurrency อย่างไรก็ตาม ธปท. เห็นถึงประโยชน์ เช่น เป็นเทคโนโลยีที่เปิดกว้าง เข้าถึงได้ง่าย สามารถนำไปต่อยอดนวัตกรรมได้ดี ดังนั้น ธปท. จึงหาวิธีที่จะลดความเสี่ยงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้ให้ได้สูงสุด โดยได้จัดทำโครงการ Central Bank Digital Currency (CBDC) ในรูปแบบ Wholesale ภายใต้โครงการอินทนนท์ในปี 2561 และในระยะต่อไป จะขยายผลไปสู่การเตรียมทดลองใช้สำหรับประชาชน (Retail CBDC) หลังจากที่ได้จัดทำ Consultation Paper เพื่อรับฟังความเห็นจาก Stakeholders ไปแล้ว

เหตุผลที่ ธปท. เดินหน้าเรื่อง CBDC เนื่องจากมีประโยชน์ใน 3 ด้าน ได้แก่

(1) เป็นทางเลือกให้กับประชาชน เนื่องจากที่ผ่านมา มีการออก Cryptocurrency โดยภาคเอกชนอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ทำให้มีประเด็นกังวลเรื่องความปลอดภัย เรื่องการเข้าถึง และการหวังผลกำไร ธปท. จึงมองว่าประชาชนควรมีทางเลือกในการเข้าถึงเงินดิจิทัลที่ไม่ได้แสวงหาผลกำไร และทำเพื่อส่วนรวม ปลอดภัย และสามารถเข้าถึงได้ โดยไม่เกิด Fragmentation ของ Cryptocurrency ทำให้การแลกเปลี่ยนไม่สะดวก (2) ลดต้นทุน (3) เพิ่มโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน โดยเฉพาะการทำ Programmable Contract บน Digital Currency ได้ ซึ่งจะช่วยตอบโจทย์ในหลายเรื่องและช่วยให้ระบบการเงินสามารถรองรับอนาคตได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับช่องทางอื่น ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

เทียบกับเงินสด : CBDC สะดวกกว่าการใช้เงินสด จากการที่ CBDC สามารถส่งเงินทางไกลได้ และไม่ต้องขนย้ายเหมือนเงินสด ซึ่งมีต้นทุนมหาศาลในการบริหารจัดการ

เทียบกับ e-Money : แม้ e-Money จะมีความสะดวก แต่มีเอกชนทำหน้าที่เป็นตัวกลาง และยังต้องพึ่งพิงเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งทำให้โอกาสที่จะนำไปใช้งานในวงกว้างยังคงจำกัดอยู่ ดังนั้น Retail CBDC น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีเทียบกับ e-Money

เทียบกับ PromptPay : แม้ PromptPay จะมีการใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน แต่ยังขาด Feature บางอย่าง เช่น Programmability หรือความสามารถในการกำหนดเงื่อนไขที่จะนำไปต่อยอดเป็นนวัตกรรมทางการเงินอื่น ๆ ที่มีใน CBDC ที่จะตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนและธุรกิจในอนาคตได้มากกว่า

เรื่อง Programmability เป็นหนึ่งในตัวอย่างของการสร้าง Infrastructure โดยบทบาทการสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์ความต้องการในอนาคตจะอยู่กับภาคเอกชนเป็นหลัก ดังนั้น โจทย์สำคัญของ ธปท. จึงเป็นการสร้างและพัฒนา Infrastructure ที่จะรองรับเรื่องนวัตกรรมให้เกิดการต่อยอดได้

ตัวอย่างของนวัตกรรมที่สร้างบนพื้นฐานของ Programmability เช่น การส่งสินค้าออนไลน์ที่สามารถตั้งเงื่อนไขให้ยังไม่มีเงินออกไปจนกว่าของจะมาถึง หรือถ้ามองในแง่ของนโยบาย ภาครัฐอาจสามารถกำหนดให้การให้เงินอุดหนุนประชาชนสามารถกำหนดเงื่อนไขได้ว่าจะนำไปใช้กับสิ่งใดได้บ้าง เช่น กับสินค้าจำเป็น หรือแม้กระทั่ง การระบุเงื่อนไขให้เงินหมุนได้เร็วขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากบริบทการปรับตัวด้าน Digital แล้ว เรื่อง “กระแสความยั่งยืน” โดยเฉพาะเรื่องของ Climate Change จะมาเร็ว และ แรง เช่นกัน ภาคเอกชน ทั้งธุรกิจและสถาบันการเงินต้องปรับตัว และ ธปท. เองในฐานะผู้กำกับดูแลภาคการเงินที่เป็นกลไกในการจัดสรรเงินทุนให้กับระบบเศรษฐกิจ จะเร่งสนับสนุนและผลักดันให้ทุกภาคส่วนพร้อมที่จะปรับตัวได้อย่างทันการณ์ โดย ธปท. จะสร้างระบบนิเวศเรื่องความยั่งยืนเพื่อสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้องให้กับธุรกิจและภาคการเงิน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ อาทิ การเปิดเผยข้อมูล (disclosure) เพื่อให้มีข้อมูลในการติดตามและประเมินเรื่องสิ่งแวดล้อม และการนิยามการเงินสีเขียว (green taxonomy) ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

“ท้ายนี้ ในการก้าวเข้าสู่โลกอนาคต จะเห็นว่าระบบการเงินจะต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง แต่สิ่งหนึ่งที่จะไม่เปลี่ยนแปลง คือ ภารกิจและพันธกิจของ ธปท. ที่จะยังมุ่งรักษาเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน ระบบสถาบันการเงิน และเสถียรภาพราคาต่อไป”
